

ACC. N:R M. 16753:1-18.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Anna-Lisa Karlsson*
Härad: *Torna* Berättare: *Phure G. Lundquist, Ö. Törn 2/6*
Söcken: *Ö. Törn, Lund* Berättarens yrke: *arrondator*
Uppteckningsår: *1965* Född år *1902* i *Lund*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Uppteckningar om Ö. Törn efter omms. frågelista.

s. 1-18.

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16753:1.

Jag brukar gården Ö. Torn 6 sedan 1923. Mor var född här 1869. Min mormors föräldrar flyttade hit på 1830-talet. Jag har hört några gamla säga Skinnartorn för länge sen, men vet inte vad det betyder. Byn har bränt och alla småhus brann ner nån gång på 1880-talet. 1893 brann Ö. Torn 6 ner, det var på morfars tid. Gården brann ner helt och hållet och allt förlorades. En försäkring på 12000 fanns och morfar hade byggnadsskyldighet och byggde upp gården igen. Söndan efter branden köpte morfar ett par hästar för 1050 kronor. Morfar kom från Dalby. Min mormor valde själv sin man, när hon gifte sig med "drängen från Dalby", trots att hon var bortlovad till en annan. 1895 brann det igen. Målarna var precis färdiga med det nya huset. Alla djuren räddades utan bandhunden, som brann inne, men hela gården brann ner.

Bygatan är sig lik och inga småvägar har anlagts. Några gravar har fördjupats, men de flesta har fyllts igen.

I byn är nog Ö. Torn 4 äldst, åtminstone ser den byggnaden sämst ut eller kanske Ö. Torn 16, åtminstone delvis. Inga ändringar i ägoförhållandena vad jag vet, men kanske har något lagts till Ö. Torn 1. Några husmän har fått friköpa hus-tomter. När jag talar om byn menar jag allt och alla kring gamla bygatan, men trivsamt umgänge har man haft med alla i Ö. Torn och med Lund också förresten.

LANTBRUKET.

Gården är på 19,12 har och jag brukar den sen 1923, men inga gamla papper finns kvar, då allt ju brann 1893. Jag odlade och odlar korn, vete, havre, sockerbeter,

m 6 1.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16753:2.

2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

klöver och sen några år oljevaxter, raps för närvarande, och lite senap, inget lin eller hampa. Jag har minskat på sockerbetorna för det är för jobbigt och mindre vall nu. Efter andra världskriget har jag odlat mer oljevaxter än före och har inte alls djur för mjölkproduktion längre. Jag tror att modern växtföljd infördes c:a 1900 och inte har jag hört talats om något svedjebbruk inte och inte brännodling heller.

Utsädet har jag alltid köpt, men får min harpade och betade utsädet själv. Så länge jag har varit bonde har jag använt konstgödsel, stallgödseln användes till betorna. Märgling har förekommit då märgelgrav fanns på 1800-talet. Jag använder super, kali och kväve.

En s.k. Oliverplog, hästplog, hade jag först och sen traktorplogar. Vi hade en s.k. sjuttonbilarsplog för häst. I början av 1900 - talet kom självbindaren och den hade vi tillsammans med Ö. Torn 8. Jag har upplevt både hästvandring, stationär tröska med el.-drift och nu skördetröskas ju allt. Vi har haft kvarn, motordriven, sen 1920, då det blev elektrifierat. Redan på 1800-talet såldes vete och råg till industrikvarnen.

Ingen nyodling har förekommit och produktionen har varit något så när jämn på såna här små gårdar, men under första världskriget var det brist på foder och djuren fick skänkas bort för ingen hade råd att köpa dem och viss kvantitet spannmål skulle levereras till handlarna och Centralföreningen.

Nu finns inhägnad betesmark här men först under min tid här på gården. Jag

ACC. N:R M. 16753:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

har stackat, volmat, hässjat höet och nu pressas det av maskinstationen, som kommer hit och pressar det. I början av 1900-talet kom järnräfsan och slåttermaskinen, som man ofta hade ihop med nån granne. Man var i regel två om den.

Köksträdgård har funnits så långt jag kan minnas och där har odlats och odlas ex. lök, rödbetor, spenat, sallad, rädisor, krusbär, hallon, vinbär men inte alls för avsalu utan till husbehov.

BOSKAPSSKÖTSEL.

Redan 1954 började jag övergå från mjölk- till köttproduktion och köper sen fem år mjölk. Kreatursbeståndet har varit något så när konstant: 15 ungdjur av låglandsras, några kor för amning, 25 gödsvin, 3 moderssuggor, 60 höns, men sedan jag skaffade traktor 1948 har jag inga hästar - jag hade tre förr. Bil har jag sen 1950.

Slakten av smådjur, grisar och mindre, förekom här hemma fram till 1950 - talet. Fram till 30-talet kom slaktare ut ^{och} slaktade, efter att ha bedövat med klubba eller mask. Därefter skickade vi till slakteri, andelsslakteri, numer heter det Scan. Nu kommer inga slaktare mer. Aldrig hade man hästslakt på gården, man ville inte slakta sin trotjänare hemma, men när de inte dugde längre fick ju någon komma och hämta dem för slakt.

Före 30-talet mjölkade vi tre gånger per dag men sen två gånger per dag och det var ingen skillnad på sommar eller vinter. Mjölkmaskin köpte jag 1946, tror jag. Mjölken förvarades i mjölkkrummet, där den kyldes " under fullt betryggande former". Vi har aldrig ägt någon separator, men däremot en enkel smörkärna av trä, ungefär 100 år gammal, och en glaskärna. Nu ystas inget, men har gjorts nån

ACC. N:R M. 16753:4

4.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

gång till jul.

I början av 1900-talet fanns ett privat "mejeri" här, som sköttes av A. Olsson, Ö. Torn 4, och han hade också en liten mjölkbutik. Lundaortens andelsmejeri har hämtat mjölken, men nu lämnas ingen mjölk till mejeriet, inte av någon vid bygatan.

Här har vi alltid haft höns endast för äggproduktion. På 1920-talet hade jag ett par bisamhällen, men jag hörde snart upp, då de jädrans bina alltid svärmade i slätter- eller skördetid. Honungen slungades med handslunga.

Hästarna var av ardenerras, korna låglandsras, höns av Hampshireras eller vit Leghorn.

Jag har aldrig varit medlem i någon tjurförening, men någon gång på 40-talet gick jag med i seminföreningen.

Min betesmark räcker inte till och därför har jag mina kreatur på bete vid Ringsjön nu. Jag har hört berättas att man före 1900 vaktade djuren.

Under vintern stallfodras alla djur. Korna får kraftfoder, foderbetor, massa och höhalm, hästarna spannmål, hackelse, melass och lite hö, svinen gröpe, en del hemmamalt och en del köpt blandning, hönsen hönsfoderblandning och hemma producerad spannmål.

Veterinär behandlade sjuka djur, kastrerade och avlivade dem. Grisar tog jag död på själv liksom höns.

Svinhuset är byggt för fjorton år sen och de andra ekonomibyggnaderna, lagården, logen, garaget och magasinet är från 1895.

ACC. N:R M. 16753:5

5.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Nyheter spreds genom press, utställningar och studieresor. Lund är vår tätort och affärerna sköts där. Förr var det kreatursmarknad en gång i månaden på Clemenstorget. Där såldes nötkreatur och grisar till kl. 12 och hästar efter kl. 13. Tyvärr är det slut på det nu. Marknaden självdog någon gång på 40-talet.

Hushållningssällskapen ger många bra tips och goda råd. Man får ta del av Statens maskinprovningens rön och så litar man på grannarnas omdöme då det gäller nya redskap, maskiner m.m.

Jag har genomgått Hvilans lantbruksskola 1921-22.

ARBETSLIVETS OCH ÄGANDERÄTTENS ORGANISATION.

Fram till 1954 hade jag dräng och till 1946 även piga. Sen dess sköter vi det ensamma frun min och jag eftersom driften rationaliserats. Till betorna anställdes extra arbetskraft eller så byttes arbetskraft släkten emellan.

Tjänstefolket kom från småfolket innan stan sög opp arbetskraften. Bond-söner och bonddöttrar tog ibland plats tills de fick egen gård. Alla arbeten ansågs lika fint eller lika skitt. Vi hjälptes alla åt.

Lantbruket följer en viss rytm-årets rytm fördelar arbetet.

När jag var ung började arbetet 5 och slutade 18.30 och inga fria lördagar. Nu börjar jag när jag vill men oftast 6.30 och håller på så länge det behövs.

Jag har ägt slättermaskin, såmaskin, självbindare, gödnings-spridare, stationär tröska gemensamt med någon annan. Redskapen ägde man helt själv och de hyrdes

ACC. N:R M. 16753:6.

knappt ut. Man hjälpte någon gång nån granne med något litet arbete och när det behövdes, men inte var det någon gemensam fest efter inte.

Vi har haft mejeri, centralförening, Scan, tröskförening och seminförening. Nu är tröskföreningen upplöst sen ett tiotal år tillbaka. Föreningar ansåg man vara bra. Jag var med i allihop. Här har inte varit åldermansgille—vi är ju alla arrendatorer.

BINÄRINGAR.

Smäsaker inom snickeri gör jag själv. Något bondehantverk har inte funnits. Smed och sadelmakare har verkat i Ö. Torn. Smeden bodde i hästskohuset men är död sen tre år tillbaka. Sadelmakaren bodde vid bygatan, men det var för 30 år sen. En gång i tiden fanns en speceriaffär i byn i Ö. Torn 12, men den försvann i början av 1900-talet. Den fanns endast medan banan byggdes.

Den som inte hade arbete i lantbruket hade plats i stan. Här hyrs inte ut till sommargäster, men ibland kommer ut studenter och frågar efter rum.

Det är mycket mindre folk nu i Ö. Torn än förr, men det beror delvis på att lantbruket rationaliserats. Nu jobbar ofta han i stan och sköter lantbruket på nätterna, och det går bra tack vare hjälp av duktiga fruar. Nu är det vanligt att arbeta i Lund, särskilt töserna tar plats i stan men även pågarna förresten. De jobbar på Tetrapak, på kontor, i byggnadsbranschen eller i affär. Lund är den tätort man främst flyttar till, men ofta bor man kvar i Ö. Torn och arbetar i Lund.

6.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16753:7.

Nu kommer jag ihåg, det har ju även funnits en väverska i Ö. Torn, Måns Svens Anna (Anna Månsson). Hon sydde förkläde och kläde och sålde. Hon dog på ålderdomshem för cirka tjugo år sen.

SOCIALA GRUPPER OCH RELATIONER.

I stort sett har vi alla haft samma arrendevilkor. Smedem hölls som lika bra som de andra och var med i våra samkväm. Han umgicks med arrendatorerna.

Tjänstefolket hörde till hushållet. Det berodde på tjänstefolket i fråga om man kunde anse dom som dotter eller son i huset. De bodde i samma hus som husbonden, men drängarna bodde i regel i drängkammaren. Man åt tillsammans. Vid jul var de med men ej vid släktmiddagar, då tjänstepigan ju passade upp. De anställda hade som regel inte familj. Man hade aldrig gift folk anställt. Jag tilltalade dem med förnamnet och ibland efternamnet åtminstone till de manliga. Man sa aldrig du. De sa förnamm eller efternamm till mej.

Tjänstefolket umgicks med annan byungdom i samma ställning.

Jag har alltid haft stort umgänge med alla slags människor även med "överheten". Förhållandet till Lund har alltid varit gott och det har alltid varit roligt att komma dit och se så mycket ungdom.

Man sökte sin äktenskapspartner utombys för byn är för liten, men de äldre ansåg, att äktenskapspartnern skulle sökas inom samma stånd. Som regel skulle frun vara yngre än mannen.

Jag har aldrig märkt någon skillnad i klädedräkten mellan olika sam-

ACC. N:R M. 16753:8.

8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

hällsgrupper, men det påstås, att vid Baltiska utställningen kunde man sitta och se att där kommer bönder och där kommer stabor.

BOSTAD OCH HEMINREDNING.

Morfar byggde huset med hjälp av byggmästare, som hade anställt folk. Det är byggt i tegel och korsvirke i loglängan. Papp på taket 1895, som byttes ut mot eternit på 40-talet.

Salen användes endast sommartid då där inte fanns eldstad, men sedan vi fick värmeledning används alla rummen hela året runt. Innan 1942 uppvärmdes rummen med kamin och kakelugnar. 1954 fick vi oljeeldning. Sedan 1942 har vi både kokspis och elspis. Fotogenlampor användes före 1920, sedan elektrisk belysning. 1942 reparerades och moderniserades hela längan och vi fick vattenledning och hydrofor m.m.

Alla möblerna är köpta i stan och rullgardin tror jag fanns redan i början av 1900-talet.

MAT, DRYCK, HUSGERÅD OCH MÅLTIDSSEDER.

Inga bestämda rätter vid måltiderna, men ofta sill och potatis till frukost, senare gröt och nu ingendera. Kaffe dracks två gånger per dag och mjölk till alla måltider. Hästkött äts inte men däremot alla sorters fisk. Grönsaker äts mer nu än förr. 1942 revs bakugnen ut så nu köper vi bröt. Inget öl bryggdes. Här har mycket konserverats dels genom hermetisk konservering, dels genom saltning och nu fryser vi ner. Förr koktes nästan all mat, nu steks den. Frysbox har vi sedan 1952 och i den lägger vi ner

ACC. N:R M. 16753:9.

den lägger vi ner en halv gris, grönsaker, höns, tupp, bär m.m. Kylskåp finns sen 1961 och tvättmaskin har vi sen ett 20-tal år tillbaka.

Före 1900 äts fem mål dagligen: morgonmat, lillemiddag, middag, merafton och kvällsvard. Nu äter vi två lagade mål mat om dan, middag och kväll. Man hade och har finare rätter på söndan, oftast kött. Måltiderna intas i köket vardag som söndag. Pilsner dricker jag ibland till vardags och alltid till fester.

TEXTILIER OCH KLÄDER.

Vävstol har alltid funnits på gården. Nu vävs inte så mycket, men före 1950 vävdes gardiner, mattor, dukar, filtar och handdukar. Anna Månsson anlätades ibland och bestod då materialet själv. Kläderna beställdes hos skräddaren i Flyinge, men i slutet av 50-talet övergick jag till köpekläder. Skor köptes i stan. Skomakare fanns på Getingevägen, men han är död nu.

Far hade alltid kubb, farmor alltid schalet men mormor hatt. I nattvarden bar karlarna alltid frack och kvinnorna alltid i svart. Nu använder alltid vi karlar mörk kostym till nattvarden.

Vi äger några äldre textilier ex. ett opphämtatäcke och några dukar från före 1910 och dessutom en höstasärk från mitten av 1800-talet nån gång.

SJUKVÅRD OCH HYGIEN.

Förr dog man en naturlig död utan läkare. Jag har inte hört talas om någon, som besökt någon "klok", och den enda huskur, som vi har använt, är att lägga rökt fläsk på varigt finger för att dra ut varet. Det är bra med sjukhus, men det är

9.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16753:10.

10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

bättre att slippa komma dit. Födslar förekom både i hem och på BB. Barmorska togs från Lund.

I min barndom användes i hemmet ett stort zinksittbadkar. Man la ut sjölok för råttor eller fångade dem i fällor.

I stora köket fanns brygghuspanna och där tvättade man. Såpa och soda användes. Vridmaskin har vi alltid haft och 1940 köpte vi en amerikansk tvättmaskin, som 1964 byttes ut mot en ny. Eljärm anskaffades 1920. På 1930-talet köpte vi handmangel, innan dess hade vi haft en stor dragmangel fylld med stenar.

SOCIALVÅRD.

Socialhjälpen bestod i att man bar ut mat till dom, som hade det svårt. I det s.k. kommunalrummet i Ö. Torn 4 bodde några, som nog hade något slags bidrag och till dom bars ofta mat eller också gick de själva runt i stugorna och fick mat. Vid jul fick de mer ex. bröd av alla de sorter, som bakades till jul. De gamla vårdades i hemmet, Undantagsförmåner, som fanns angivna i köpekontraktet, skulle följas.

BEMÄRKESEDAGAR I FAMILJEN.

Dop förekom på BB men också ofta i hemmet. Kalas hölls med släkt och vänner. Första barnet bars av farmor, andra barnet av mormor och sen mostrar och fast-rar i tur och ordning.

Konfirmation. Inget stort kalas hölls men lite mat äts tillsammans med slakten. Konfirmationen hölls i Domkyrkan men numera i Allhelgonakyrkan. Efter konfirmationen skulle pågarna ha långa byxor, annars ingen förändring i livsföring.

Skolavslutningar och examina av olika slag. Prästen avslutade skolan vid

ACC. N:R M. 16753: //

samling i någon kyrka.

Förlovning med en ring per kön och ringen var alltid av guld.

Lysning. Andra söndan togs lysningspresenter emot och man bjöds på kaffe.

Bröllop firades förr i hemmet. Prästen kom ut och vigde dem. 1900 när min svärmor gifte sej så skedde vigseln i hemmet och man använde sej av eget tillverkade brudpallar. Frun fick ring men inte mannen. Efter vigseln stort kalas med släktingar och vänner.

Silverbröllop och guldbröllop firades med stor middag med släkt och vänner. Till det kan man säga, att vissa alltid hade tårtor och kakor med sej. "Kagelag" som bestod av släkten och kanske några fler, hade alltid sådan förning med sig till varandra.

Begravning. Den döde las i ett mindre och svalt rum, som pryddes med ljus, blommor och grönt och där ett altare i ordningsställades. Där gjordes alltid mycket vackert. Särskild andakt hölls innan kistlocket las på, en psalm sjöngs och det lästes ur Bibeln i regel inte av prästen utan av någon annan. De döde begravdes sedan på Lunds norra kyrkogård. De närmast sörjande körde närmast kistan. Granris ströddes på gården och på vägen. Kransar har beställts i blomsteraffär så länge jag kan minnas.

Födelsedag och namnsdag. Födelsedagar firades och firas men inte namnsdagar. Femtioårsfesten är den största med jättekalas för släkt och vänner.

För 20-25 år sen hölls alla fester i hemmet men nu ordnas festmiddagar på

//.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16753:12.

12

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

gästgiverier och restauranger ex. Staffanstorps gästgiveri, Dragongården i Kyrk-
heddinge.

HELGER OCH FESTDAGAR.

Nyår firades och firas inom familjen och det nya året vakas in med några få
gäster.

Trettonhelgen firas också inom familjen och med någon eller några gäster.
Inga stjärngossar.

Fastlag. Fastlagsbullar har ätits sen jag var liten och det var samma slags
bullar som nu. Ingen särskild mat. Vi har haft fastlagsris med fjädrar i sen 25 år
tillbaka.

Påsk. Barna har alltid klätt ut sej till påskkärningar. Häxor och Blåkulla-
kärningar klipptes ut och fästes på ryggen på kamraterna. Ingen risning och ingen
särskild klädsel på Långfredagen. Föräldrarna höll efter en Långfredagen, som skulle
vara en stilla dag. Äggen målades men ingen äggätartävling förekom. Drängarna fick
kokta ägg påskaften ofta ett tjug per man och olika många till olika drängar och
själva skaffade de sej brännvin. Ägglekar lär ha förekommit på mors tid, men jag
vet inte vilka.

Valborgsmässoafton och första maj. Vi hade eld på valborgsmäss men ingen maj-
sjungning förekom.

Pingst. Varje pingst for alla ungdomar till Bökeberg. Hemmet pryddes med
blommor och grönt.

ACC. N:R M. 16753:13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Midsommar. I "Blegan", ett område på Ö.Torns ägor, där räckorna blektes direkt i solen, reste byns pågar en stång. Runt den dansade byns ungdom och även några äldre och sen för man till Fågelsång. I Stadsparken i Lund reste man majstång, men inga eldar tändes.

Allhelgonahelgen firas inte alls.

Mårten bjuds arbetsfolket på mat.

Advent har tänts ljus så länge jag kommer ihåg och adventsstjärna blev modernt för 20-25 år sen, men numera ser man ingen längre.

Lucia. Vi gick inte Lucia när jag var barn, det är modernare företeelser.

Jul. Till jul slaktades, tvättades, bakades och städades. Inget öl bryggdes, men man förbättrade det öl man köpte med porter, russin och socker, och det gör vi än. Julskyltning i stan åkte man och tittade på även då jag var barn. När regementet var i stan, blåstes julen in. Det bakades väldigt mycket till jul: grovt bröd, sursött bröd, fint bröd, tunnbröd och skorpor. Julagillet varade ända till påska. Från och med annandagen började man gå på kalas och släkt och goda vänner besöktes. Julklappar, jultomten, julgran och dopp i gryta har funnits så länge jag minns. Risgröt, skinka, brunkål (förr), rödkål (nu) och lutfisk äts och äts till jul. På juldagen äts alltid färsk soppa.

NÖJEN, UMGÄNGESLIV OCH SPORT.

Mina föräldrar umgicks mest med grannarna och släkten. Man träffades vid kalas, men man drack även kaffe då och då hos varandra. Förr bjöd man på kaffe till kl. 3 e.m. och sedan gottbord med vin, frukt, choklad, tårter och olika fruktin-

läggningar och sedan mat på kvällen, innande gick hem, med smörgåsbord och stek och därefter toddy för karlarna och saft och vatten till kvinnorna. Det var rejäla kalas.

Barnkalas hade vi endast vid födelsedagar. Ungdomsbjudningar då och då med mat och tillbehör. Slädpartier ordnades gemensamt. Den bonde som hade plats till dans tog initiativet till dem. Folk från andra byar kom också hit då.

En viss sammanhållning mellan traktens ungdom var vanligt, men inga särskilda ungdomslag fanns. Ingen motsättning till stadens ungdomar. Det fanns varken schismer eller ungänge med dem.

Mikaeliemarknaden i Lund var samlingsplats för många, och då hade allt tjänstefolk fritt för att kunna åka dit.

På kvällarna läste och handarbetade man, men under vackra sommarkvällar promenerade man på bygatan för att träffa folk. Var tredje söndag hade tjänstefolket fritt och ofta tog de då till sina hem. På fester och sammankomster dansade man och lekte exempelvis: gömma fingerborg, byta namn.

Det har förekommit, att man var tvungen att gifta sej men inte så ofta. Det ansågs nog vara för galet och det gick ju helt och hållet ut över kvinnan.

Innan giftemålet samlade töserna till utstyrsel främst linne och servis men även allt annat, som behövs i ett hem. Hemgiftens storlek berodde på råd och lägenhet. Pägarna förde kanske något vävt med sig till hemmet.

Leksakerna var hemgjorda. Man stoppade opp små glyttekläder med trasor och

ACC. N:R M. 16753:15.

fick på så sätt dockor,urinblåsan på en gris la man ärter i.Barkbåtar täljdes och träsaker slöjdades. Av mina föräldrar fick jag en gång en hemmagjord kälke.Vi lek- te både ute och inomhus och då ofta i kök och magasin.Efter mörkrets inbrott fick vi inte vara ute.

Jag läste mycket på kvällarna dels egna böcker och dels böcker från biblioteket i Ö. Torn.SLU har haft studiecirklar,och även en priffeklubb har fun- nits.

Radio har vi haft sen det började och TV sedan 1956.Orgel fanns i mitt för- äldrahem.

POLITIK.

Far var högerman men sedan bondeförbundare.Inga politiska motsättningar har förekommit inom familjen.Vi gick ofta på politiska möten och såg gärna att konungarna fick vara kvar.Far var med i Bondetåget 1914. Kungabilder på Oskar II och Sofia,Gustaf V och Viktoria fanns i mitt föräldrahem. När RLF bildades 1931 gick jag in i det.

RELIGION.

Vi har alltid tillhört statskyrkan och gick i kyrkan ofta,alltid juldagen och långfredagen. Några få frireligiösa har funnits i Ö.Torn.Vid högtider före- kom husandakt och man läste då högt i Bibeln.Aftonbön lärde oss mor att läsa. Försts lästes Gud som haver och sedan Fader vår om man inte hade somnat innan. Till helger förekom bordsbön.Mina föräldrar försökte inpränta sunt förnuft och

15.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16753:16.

ärlighet. Konfirmation var obligatorisk.

STUDIER OCH YRKESVAL.

I Reften i Södra Sandby fanns en lärarinna, som var utexaminerad småskollärare och hon hade alla klasserna. I Ö. Torn fanns en småskola och en storskola. Endast få fortsatte sina studier efter folkskolan. Några fortsatte i folkhögskola de flesta till Hvilan där störst vikt lades vid allmänbildning inte vid jordbruksutbildning. Yrkesutbildning för kvinnor blev modern först för 10-15 år sedan. För mej var det självfallet att jag skulle bli bonde och mina studier vid Hvilans folkhögskola 1921-22 bekostades av far.

FAMILJ, SLÄKT OCH HEMLIV.

Vi syskon sa alltid far och mor inte du eller ni. Till släktingar sa man morbror, moster, farbror, faster. Till andra sa man hela namnet men ibland farbror och moster. Mina föräldrar sa du till varandra. Farfar bodde kvar hos oss på gården. Mor skötte oss barn och vi hade en jättestor gammal korgbarnvagn. Knappast någon aga förekom. Man gick till sängs vid 8-9 tiden.

KOMMUNIKATIONER.

Inga förändringar i de allmänna vägförbindelserna har skett under min tid. Järnvägen berörde inte oss i byn. Arendala var hållplats men den las ner för några år sedan för godstrafik. Inga bussar går här förbi. Cyklar fick vi 1900-1910, motorcyklar 1920-1925 och bilar 1930-talet. Jöns Åkesson, Anton Andersson och läraren var först med dessa nyheter. Under sista kriget körde man med häst och vagn

16.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16753:17.

och på lördagen tingade kvinnorna skjuts till stan.

Posten har vi fått från Lund och den delades ut av en brevbärare, som gick till fots, senare fick cykel och som nu är bilburen. Telefon fick byn cirka 1900-1910 och de som först anskaffade telefon var smeden och Magnus Jönsson.

HANDEL.

Marknad var det i Lund en gång i månaden på Clemenstorget och där såldes och köptes hästar, kor och grisar, kvastar och korgar, laggekärl, stegar, liar, selar m.m. Dessa marknader tog slut någon gång på fyrtiotalet.

Vi har sålt till spannmålshandlare och Centralföreningen. Man sökte upp dem gärna på telefon, och körde sedan in spannmålen till Lund med häst och vagn.

Gårdfarihandlare sökte upp oss och sålde allt mellan himmel och jord, tyger, vävskedar m.m. Judar kom också och sålde.

Vi köpte mest hos Wickman på Bredgatan och Håkanssons på Västra Mårtensgatan. Dem man kunde ställa in hästen hos handlade man också hos. Som regel handlade man på bok och betalade en gång i månaden. Kläder beställdes hos skräddarna.

Vi anlidade för det mesta hantverkarna i byn.

Ägg kunde lämnas i affären och fick man avräkning för dem vid betalningen.

KONTAKTEN MED STA'N.

Mest kontakt har vi naturligtvis haft med Lund. Husfar och husmor åkte i regel in varje lördag och när tjänstefolket skulle köpa kläder följde de med. Några gånger om året tog man in till stan för att gå på bio, dans eller Bullis.

17

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16753:18.

Man åkte i regel in till stan första maj. Bilarna har gjort, att man reser till stan oftare nu och besöker släkt och andra, som flyttat in till stan från Ö. Torn. Jag kan inte påstå att vi rönt någon inverkan från Lund.

18.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND